

METAMORFOSEN VAN EEN GEMENE VOS

RIK VAN DAELE

Op 24 april 2014 vond in de statige Nottebohmzaal van de Antwerpse Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience een studiedag plaats over Reynaerts lange leven doorheen een geschiedenis van vele eeuwen. De organisatie was in handen van het Instituut voor de Studie van de Letterkunde in de Nederlanden (UAntwerpen), het Liberaal Archief, het Koninklijk Conservatorium Antwerpen (Artesis Plantijn Hogeschool), de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience (EHC) en het Reynaertgenootschap. Motor van het colloquium was de jonge doctor Adelheid Ceulemans. Zij schotelde de ruim negentig aanwezigen, waarbij vele jonge studenten uit Vlaanderen en Nederland een bijzonder goed georganiseerde dag met een afwisselend en boeiend programma voor. Het accent lag op diverse twintigste- en eenentwintigste-eeuwse Reynaertbewerkingen. In dit zevende jaarboek van het Reynaertgenootschap, *Tiecelijn 27*, worden alle bijdragen van dit colloquium gepubliceerd. De begeleidende tekst voor de studiedag klinkt de lezers van *Tiecelijn* bekend in de oren en geldt bijna als een soort geloofsbelijdenis: 'Ook anno 2014 blijft het Reinaertpersonage tot de verbeelding spreken. Hij is een vrijbuiters die met zijn vossenstreken constant de grenzen van wet en fatsoen aftast. Maar met zijn leugens en list ontmaskert hij tegelijk de schone schijn van de wereld rondom hem. Het Reinaertverhaal houdt de menselijke samenleving een spiegel voor. Dieren handelen als mensen. *Van den vos Reynaerde* uit kritiek op de schijnheiligheid van mens en maatschappij. Dat het verhaal vandaag nog steeds populair is, bewijst dat deze kritiek van alle tijden is.'

De redactie van *Tiecelijn* is bijzonder blij dat ze de acta van deze studiedag kan publiceren. Het geeft meteen de organisatoren en auteurs een snelle en directe toegang tot een brede groep van kenners en geïnteresseerden. Het Reynaertgenootschap hoopt de goede banden met de diverse initiatiefnemers te onderhouden zodat *Metamorfosen van een gemene vos* geen single shot was, maar een basis voor toekomstige projecten. Terwijl het Reynaertcongres in Antwerpen plaats vond had ook in Gent een interessante reynaerdiaanse manifestatie plaats. Het Liberaal Archief organiseerde er een tentoonstelling met

een ruime selectie uit de fraaie Reynaertcollectie van verzamelaar Philippe Proost (van 24 april tot 11 juli 2014).

De tweede afdeling van dit jaarboek biedt een keur aan artikels, waarvan sommige wonderwel aansluiten bij de colloquiumbijdragen, bijvoorbeeld de bijdragen van Paul Wackers en Bjorn Schrijen. Het stuk over Jan Ray's *Malpertuis* vormt een interessant tweeluik met dat over over Ray's (Gentse) stads- en tijdsgenoot Richard Minne. Van Minne naar Boon is evenmin een grote stap. Het 'picareske' verbindt de bijdragen van T'Sjoen/Van Damme en Yvan de Maesschalck. De bijdrage van Steven van Impe, stafmedewerker van de erfgoedbibliotheek blikst terug op de verwerking en inventarisatie van de collectie Wim Gielen. In dezelfde Nottebohmzaal werd op 17 november 2011 in aanwezigheid van rector Alain Verschoren, schepen van Cultuur Philip Heylen en directeur van de EHC An Renard de collectie Wim Gielen door Wims weduwe, Trude Gielen, overgedragen aan de EHC (voor de Reynaertboeken) en de UA (voor de collectie fabelboeken). Momenteel is de hele collectie geïnventariseerd en is de EHC voor de reynaerdianen een waar vossenparadijs geworden ([http://www.consciencebibliotheek.be/Museum_Erfgoedbibliotheek_NL/ErfgoedbibliotheekNL/ErfgoedbibliotheekNL-Collectie/Collectie-Bijzondere-collecties/Herkomst-collecties/Wim-Gielen-\(1935-2010\).html](http://www.consciencebibliotheek.be/Museum_Erfgoedbibliotheek_NL/ErfgoedbibliotheekNL/ErfgoedbibliotheekNL-Collectie/Collectie-Bijzondere-collecties/Herkomst-collecties/Wim-Gielen-(1935-2010).html)).

In dit jaarboek zijn opnieuw opvallend veel jonge auteurs aan de slag gegaan (Ceulemans, Van Damme, Vroomen, Schrijen en Brijs), die voor het eerst in dit jaarboek publiceren. Ook gerenommeerde hoogleraren en specialisten blijven verder hun geduldige en diepgaande onderzoek in dit jaarboek vastleggen. Janssens, T'Sjoen en Humbeeck (wij kijken al lang uit naar een nieuwe standaardbijdrage over Boons *Wapenbroeders*, de voorbode van een nieuw deel van het *Verzameld werk* dat door De Arbeiderspers wordt uitgegeven) spraken op het colloquium. Wackers bekijkt de moeilijke relatie die moderne bewerkers met de tweede *Reynaert* hebben. Mark Nieuwenhuis en Hans Rijns verdiepen zich verder in door hen ontgonnen vakgebieden (de eerste vertalingen van middeleeuwse, Latijnse dierenteksten, de tweede fabeldrukken). Yvan de Maesschalck serveert 'picareske haas' in een boeiende bijdrage over het werk van de moderne Finse auteur Arto Paasilinna (1942) en recenseert twee bijdragen aan de moderne Nederlandse literatuur van Tielcelijnmedewerkers (met name Lies van Gasse en Paul Verhuyck), waarmee *Tielcelijn* verder blijft kijken dan alleen de Reynaertliteratuur. De Reynaertschotel die *Tielcelijn* de lezer serveert bevat ook dit jaar een recensie van het laatste nummer van *Reinardus* (door

Gert-Jan van Dijk) en opent het blikveld op nieuwe Reynaerticonografie – in dit nummer een rijk geïllustreerde bijdrage over het krachtige vossenwerk van de Vlaamse kunstenaar Caroline Coolen door Christl van den Broucke en een korte hommage aan de in 2013 overleden Ernest van Huffel.

Dat het bord rijkelijk vol is wordt duidelijk voor wie Bob de Nijs' vertaling van een dierenepos van de Catalaanse dertiende-eeuwse dichter Roman Llull leest. De Nijs vertaalt al een leven lang Catalaanse literatuur en bezorgt ons nu de eerste Nederlandse vertaling van een merkwaardig stukje middeleeuwse vossenliteratuur.

Dit nummer wordt afgesloten met een aanvulling op de tien jaar geleden gepubliceerde bibliografie van *De Reynaertbewerkingen sinds 1800*. Willy Devreese hield een decennium lang een lijstje van nieuwe Reynaertpublicaties bij en vulde ook het bestaande overzicht zorgvuldig aan. Het is meteen een aansporing aan alle Tiecelijnabonnees om eventuele nieuwe publicaties en aanvullingen aan de redactie te signaleren. Van nu af aan wordt een geïntegreerde bibliografie van moderne Reynaertbewerkingen ook aangeboden op www.reynaertgenootschap.be. Wie de Reynaertavonturen van *Tiecelijn* niet alleen via papieren weg maar ook digitaal volgt, weet ondertussen reeds dat *Tiecelijn* 27 vanaf de publicatie meteen ook digitaal beschikbaar is.